

לעילוי נשמה
הרב חפץ בן אשתר זצ"ל

פרשת קרח – שבת מברכים

מולד חודש תמוז יהיה ביום ראשון בשעה 15, 36 דקות ו 15 חלקים

ראש חודש תמוז יהא ביום שני ולמחרתו ביום שלישי הבעל"ט.

חידושי תורה ושאלות על פרשת השבוע וענינה דיומא מ - א' ועד ת' מהחומש מפרשים מדרשים וכד' התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשת קרח 9 מצוות, מתוכן 5 מצוות עשה ו-4 מצוות לא תעשה (ספר החינוך)

בפרשת קרח 95 פסוקים = פחו, חלבנה

חודש תמוז לא נזכר במקרא, חז"ל מסבירים את מקור השם תמוז כמילה ארמית שמשמעותה חום והסקה, על שם תקופת הקיץ החם. כתוב ביחזקאל (ח יד) וַיָּבֵא אֶתִי אֶל פְּתַח שַׁעַר בַּיִת יְהוָה אֲשֶׁר אֶל הַצְּפוֹנָה וְהִנֵּה שָׁם הַנְּשִׁים יֹשְׁבוֹת מְבַכּוֹת אֶת הַתְּמוּז. כתב המלבי"ם שהיה איש מנביאי ע"ז שמו תמוז. וקרא למלך אחד לעבוד לכוכבי לכת ולמזלות וציווה להרגו במיתה משונה, ובליל מותו התקבצו כל הצלמים מכל קצוות הארץ אל היכל בבל לצלם הזהב שהוא צלם השמש וספרו על התמוז, והיה זה להם לחוק לבכות בא' בתמוז על מות הנביא התמוז, וגם שהראה לו עבודת המלך שהיה ג"כ לשמש שחיממו הצלם באש ותמוז לשון חימום בארמי ונותנים בניהם על הצלם והם בוכים לקול ילדיהם.

חודש תמוז לעולם חסר, בן כ"ט ימים בלבד. איתא בגמרא שבזמן ביקור המרגלים בארץ היה חודש תמוז מלא בן שלושים יום. מזל חודש תמוז, הוא מזל סרטן, על שם מערכת הכוכבים דמויי הסרטן הנראים בשמים בחודש זה. מזל החודש מרמז גם על העבודה זרה של תמוז שחדר לעם ישראל כסרטן וגרם לחורבן ביהמ"ק הראשון.

תמוז ר"ת זמני תשובה משמשים ובאים.

כתב השם משמואל' (פרשת קרח) כי י"ז בתמוז וט' באב יהיו ימים טובים, ושלושת השבועות שביניהם יהיו כמו ימי חול המועד. וז"ל 'ובוודאי יתחיל המועד מי"ז בתמוז ויימשך עד ט' באב, והימים שבינתיים יהיו כמו חול המועד'.

כָּל פֶּטֶר רָחֵם לְכָל בְּשׂוֹר אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לִי-הִנֵּה בְּאָדָם וּבַהֶמְהָה יִהְיֶה לָךְ אֵךְ פְּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה. (יח טו) שלושה מיני בכורות נאמרו בפרשה, בכור אדם, בכור בהמה טהורה ובכור בהמה טמאה (רש"י הירש).

לכאורה, מה פשר שאלת הכהן את האב – במה אתה רוצה יותר, בבנך או בחמשת הסלעים, וכי היכן מצינו שהברירה ביד האב להחליט? הרי הלכה פסוקה, שגם אם האב אינו רוצה לפדות את בנו, ורוצה להניחו ביד הכהן – אינו רשאי. מפני שגם לפני הפדיון, הבן אינו שייך לכהן. פירש בעל 'ערוך-השולחן' (יו"ד ש"ה, לו), שלולא הפדיון, היה הבן הבכור צריך להיות מיועד רק לעניינים שבקדושה, משום שכאשר ניצלו בכורי ישראל ממכת בכורות במצרים, יועדו לעבודת ה', עד שאסור להם לעשות דבר שאינו בקדושה. וזה מה ששואל הכהן את אבי הבן, מה אתה מעדיף יותר, את בנך בכורך שיוכל לנהוג ככל האנשים העוסקים במלאכתם ותפדהו על ידי חמישה סלעים, או שאתה מעדיף את חמשת הסלעים והבן ייועד רק לעניינים שבקדושה. וכמוכן שכל אב מעדיף לפדות את בנו כדי שיוכל לנהוג ככל האדם. הדו שיח בין הכהן לאבי הבן הינה כדי לחבב את המצווה, כי החובה לפדות את הבן היא חובה קבועה (רמ"א שם).

וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת וַיִּכְפֹּר עַל הָעָם. (יז יב)

בספר 'סגולת ישראל' (ק כו) מנה **עשר סגולות שיש באמירת הקטורת** הכתובה על קלף בכתב אשורית -

א. מבטלת מגיפה וחולאים רעים. **ב.** ניצל משעבוד מלכויות ג. הברכה מצויה במעשה ידיו ד. ניצל מדינה של גיהנום ה. מבטלת הקליפות והחיצוניים וסטרא אחרא ו. מבטלת כשפים ז. מבטלת הרהורים רעים ח. נוכל ב' עולמות עולם הזה ועולם הבא ט. מסלק הדינים מעליו י. ימצא חן וחסד בעיני כל רואיו יא. מסוגלת לעשירות.

וְהִי מִמְחֶרֶת וַיָּבֵא מִשֶּׁה אֶל אֱהֱל הַעֲדוּת וְהִנֵּה פָּרַח מִטֶּה אֲהֶרֶן לְבֵית לַוִּי וַיִּצָּא פָּרַח וַיִּצָּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׂקָדִים. (במדבר יז כג)

מה הטעם שגמל שקדים ולא פרי אחר - לפי שהוא פרי מכובד וממהר לצאת משנה לשנה יותר משאר פירות. ומפני זה נקראו שקדים מלשון שקידה, כמ"ש (ירמיה א) **כִּי שְׂקָד אֲנִי עַל דְּבָרֵי לַעֲשׂוֹ.**.. והפרי הזה מר מתחילתו. וכן לשון זה של שקדים נזכר על מדת הדין לעולם, ו**יגמל שקדים. מקל שקד אני ראה.** כלומר ענף עם השקדים שבו שהם מרים, רמז על פורענות ועל מרירות מדת הדין המתוחה בחורבו בית המקדש

על ידי נבוכדנצר שכן אמר ג"כ (שם) **סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפְנִי מִפְּנֵי צְפוֹנָה.** וכן כתוב מפורש (דניאל ט) **וַיִּשְׁקָד יְ-הוָה עַל הָרָעָה.** וא"כ המטה הזה שגמל שקדים. מתוד שם הפרי ומהירותו וטעמו אנו למדיו שכל המערער על הכהונה הקב"ה ממהר להפרע ממנו ומותח כנגדו מדת הדין, כמו

שמצינו בעזיהו המלך ששלח ידו להקטיר קטרת במקום כהן, וכתוב בו (דברי הימים ב כו). **וְהִצְרַעַת זָרְחָה בְּמַצְחוֹ.** (רבינו בחיי)

ורבינו יהודה החסיד כתב – **שקדים** שנים (454 שנה) משמלך דוד עד שחרב בית המקדש הראשון. לכך ראה ירמיהו מקל שקד.

כתב בעה"ט - פרח. ציץ. שקדים. כנגד ג' שערערו על הכהונה - קרח וירבעם ועזיהו. (ירבעם רצה להקריב קרבן לע"ז ותיבש ידו)

פרח ציץ שקדים בגימטריא **מלכות בית דויד** (932) (רבינו אפרים)

רבי אלעזר הקפר אומר, הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם (אבות ד כא)

קרח שהיה מטועני הארון – נתקנא בנשיאותו של אליצפן, ויצא לחלוק על משה רבינו.

קרח ר"ת קנאה רוממות חמדה

איתא במדרש (ב"ר ט ב) - ארבעה הן שפתחו באף ונאבדו באף, ואלו הן: נחש, ושר האופים, ועדת קורח, והמן.

נחש, (בראשית ג) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים. **שר האופים**, (שם ח) אַף אֲנִי פְּחֹלְמִי. **עדת קרח**, (במדבר ד) אַף לֹא אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וַיִּדְבֹשׁ הַבְּיָאֲתָנוּ. **המן**, (אסתר ה). אַף לֹא הַבְּיָאָה אֶסְתֵּר הַמְּלָכָה עִם הַמְּלָךְ.

שאלות

- א. רמז בפרשה למצוות ביקור חולים מן התורה.
- ב. **הַבְּדִילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֹכְלֵהָ אֹתָם כְּרֹגֵעַ.** (טו כא) לכאורה הרי חטאם היה לשון הרע ולשון הרע עונשו נגעים ומדוע נגזרה עליהם כליה .
- ב. פרשת קרח – מה הטעם שפרשה זו נקראת על שם קרח שחלק על משה רבינו הלא **שֵׁם רְשָׁעִים יִרְקַב** (משלי יז) .
- ג. **אָמַר אֶל אֲלֵעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וְיָרָם אֶת הַמַּחֲתֵת מִבֵּין הַשָּׂרְפָה וְאֶת הָאֵשׁ זָרָה הִלָּאָה פִּי קִדְשׁוֹ.** (יז ב) מה הטעם שהציווי הוא לאלעזר בן אהרון ולא לאהרון בעצמו. כיצד אלעזר הכהן יכול להיטמא במחנות שנטמאו במותם של מאתים וחמישים איש מקריבי הקטורת .
- ד. **וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא** – הנה ופצתה הַאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה (טז ל) פרש"י **וְאִם בְּרִיאָה** חדשה איתא במשנה (אבות הו) עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן: **פי הארץ ופי הבאר ופי האתון והקשת והמן והמטה והשמיר והכתב והמכתב והלוחות.** משמע שנבראה כבר ומשה רבינו אמר **וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא** – הנה כלומר שעדיין לא קיימת בעולם.
- ה. שני עשירים עמדו בעולם אחד לישראל ואחד לעובד כוכבים, ולא עמד להם ממונם אלא לרעתם. קרח בישראל מצא אוצרות של כסף וזהב שהטמין יוסף. מי בעובדי כוכבים נהיה עשיר וממונו עמד לו לרעתו .
- ו. ראייה בפרשה שאין מחזיקין במחלוקת, שאף הצד הצודק ראוי לו לוותר הרבה ולנסות להתפייס. וכל המחזיק במחלוקת עובר בלאו.
- ז. **וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת בְּתִיקָם וְאֶת כָּל הָאֲדָם אֲשֶׁר לְקִרְחַן וְאֶת כָּל הַרְכּוּשׁ.** (טז לב) מה הטעם שגם כל רכושם נבלע .
- ח. **חַכְמוֹת נְשִׁים בְּנֵתָה בֵּיתָה** (משלי יד א) זו אשתו של און בן פלת **וְאוֹלֵת בִּידְיָהּ תִּהְרָסֶנּוּ** (שם) זו אשתו של קורח ששמע לעצת אשתו וניצל ממחלוקת קורח ועדתו. (סנהדרין קט:) **לכאורה** איתא בגמרא (בבא מציעא טז.) כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם שנאמר רק לא הִיָּה כְּאֶחָב אֲשֶׁר הִתְמַכֵּר לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינָיו – הנה אֲשֶׁר הִסְתָּה אֹתוֹ אִיזְבֵּל אֲשֶׁתוֹ. (מלכים א כא כה) .
- ט. באיזה מקרה הכהן קיבל מהאב את דמי הפדיון וחייב להחזירם .
- י. **וַיִּקַּח קִרְחַן בֶּן יֶצְהָר בֶּן קֵהֵת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן.** (טז א) מה פירוש מדרש פליאה 'מה ראה קרח לחלוק על הכהונה פרשת פרה אדומה ראה'.
- יא. **בְּקֶשׁ קֵהֵלֶת לְמַצָּא דְבָרֵי חֲפָץ וְכֹתוּב יִשָּׁר דְּבָרֵי אֱמֶת.** (קהלת יב י) ביקש שלמה המלך לדון בלא עדים ובלא התראה כמשה רבינו, יצאה בת קול ואמרה לו **יִוָּשֶׁר דְּבָרֵי אֱמֶת.** (ראש השנה כא:), כיצד דן משה בלא עדים והוא מקרא מפורש **עַל פִּי שְׁנַי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יִקוּם דָּבָר.** (דברים יט טו)
- יב. פסוק בהפטרה שתחילתו דומה לתחילת פסוק בתהילים (פרק צד) .
- יג. צריך להפריש ביכורים קודם לתרומה שנאמר **מִלֵּאֲתָךְ וְדִמְעָךְ לֹא תֹאחֵר** (שמות כב כח) פרש"י - לא תשנה סדר הפרשתן לאחר את המוקדם ולהקדים את המאוחר שלא יקדים תרומה לבכורים ומעשר לתרומה. **מה הטעם שהמקדים תרומה לביכורים אינו לוקה.**
- יד. ראייה בפרשה שמעלין בקודש ולא מורידין .
- טו. **אָמַר ר' לוי: מִשְׁאוֹי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פְּרֻדוֹת לְבָנוֹת** שהן חזקות ומובחרות הִיוּ רק מִפְּתָחוֹת בֵּית גִּנְזָיו שֶׁל קִרְחַן, וְכוּלְהוּ אֶקְלִידִי וְקְלִיפִי דְגִלְגָּדָא [וכולם מפתחות ומנעולים של עור] ולא האוצרות עצמם. (סנהדרין קי.) מה הטעם שקרח השתמש דווקא בפרדות לבנות.
- טז. שם נוסף לאון בן פלת .
- יז. וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאֵתָיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם. (טז ב) מה הטעם שקרח לקח בדיוק מאתים וחמישים איש .
- יח. **וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת בְּתִיקָם** (טז לב) כמה ילדים היו לאבירם וכמה לדתן שנבלעו איתם .
- יט. מצוה בפרשה שאינו רשאי לעשותה על ידי שליח .
- כ. מה הטעם שלכתחילה נוהגים שאין פודים את הבן בליה .
- כא. **הַעֲיִנִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקָר לֹא נַעֲלָה.** (טז יד) איתא בחז"ל רמ"ח איברים כנגד רמ"ח מצוות עשה, כנגד איזה מצוות עשה העיניים.
- כב. **אֵךְ פְּדַה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאֲדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה.** (יח טו) מה הטעם שכתוב **פְּדַה תִּפְדֶּה** בכפל לשון . וכן בפסוק **וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה** שהוא בלשון רבים .
- כג. באיזה יום אירעה בליעת קרח ועדתו .
- כד. וַיַּחֲרַ לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל – הִנֵּה אֵל תִּפְּן אֶל מִנְחָתָם לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם וְלֹא הִרְעִיתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם. (טו טז) אפילו מה שדרך ליטול לא נטלתי שהרי הדין הוא שמי שעושה בהקדש נוטל שכר מן ההקדש ואני הלכתי למצרים בשביל צרכיהם והחמור שרכבתי עליו לא נטלתי מהם. מי אמר אֶת שׂוֹר מִי לְקַחְתִּי וְחֲמוֹר מִי לְקַחְתִּי והוא היה שקול כנגד משה ואהרון. מה הו"א שייקח מהם שור .
- כה. בפרשתנו ישנה מילה עם הערך הגימטרי הכי גבוה.
- כו. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן פִּי – הִנֵּה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה פִּי לֹא מַלְבִּי. (טז כח) לכאורה כיצד היו חושדים אותו שהוא מלבו והכתיב **וְגַם בָּךְ יֵאֱמִינוּ לְעוֹלָם** (שמות יט ט) ועוד הרי ראו אש שירד מהשמים כשהקריב אהרון, ועוד אם לא האמינו למה שמעו לו להביא קטורת .

תשובות

- א. אם פְּמוֹת פֶּל הָאָדָם יִמְתּוּן אֵלָה וּפְקֻדַת פֶּל הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא יִהְיֶה שְׁלַחְנִי. (טו כט) איתא בגמרא (נדרים לט): **אמר רבא, כך אמר משה: פְּמוֹת פֶּל הָאָדָם יִמְתּוּן אֵלָה, עדת קורח, כמיתת שאר בני אדם שהן חולים קודם מותם ומוטלים בעריסתן (במיטתם), ובני אדם מבקרים אותן וּפְקֻדַת פֶּל הָאָדָם — שבני אדם פוקדים ומבקרים אותם, ואם כך יארע להם מה הבריות אומרים, לא יִהְיֶה שְׁלַחְנִי.**
- ב. בזיון גדול בזיו את משה ואהרן באמרום **אתם המתם את עם יְהוָה**. (יז ו) וכן משום שהוציאו דיבה על משה רבינו שהוא נאמן בית ה' ולא עשה דבר שלא נאמר לו מפי ה', לפיכך נתחייבו מיתה בידי שמים. (שמירת הלשון ח"ב פ"כ) וכתב ה'בכור שורי' שכבר היו מחויבים מיתה בחטא המרגלים והעונש כאן לא היה אלא שהקדים זמנם למות.
- ב. ברא מזכי אבא (סנהדרין קד) – לפי שבני קרח עשו תשובה על ידי כך נתקן חטא של אביהם. (הטור במדבר כו נח)
- ג. גוססים היו באותו זמן ולא מתים, הוזהיר את אלעזר למהר לקחת את המחנות בטרם תצא נשמתם שע"י כן לא יטמא, ולא הזהיר את אהרון לפי שעדיין המחנה הייתה בידו שבה הקטיר את הקטורת עם השרופים. **א"נ** משום שקדושתו של אהרון גדולה שהוא כהן גדול, מקדושתו של אלעזר שהוא כהן הדיוט, לכך נצטווה אלעזר להרים את המחנות כדי שיטמא מי שקדושתו נמוכה יותר. (פנים יפות) **איתא ברמב"ם** (הלכות אבל ג ט) היה כהן גדול וכהן הדיוט מהלכין בדרך ופגעו במת מצוה יטמא ההדיוט וכל הקודם את חברו במעלה מתאחר בטומאה.
- ד. דיבור הארץ הוא כמו פי האתון. והכוונה שהאדמה תשמיע קול דברים להגיד כל הנעשה בתוכה שירדו חיים שאולה לדיוטא התחתונה. דכתיב וְכָל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיהֶם נִסּוּ לְקַלֵּם (טו לד) פרש"י - בשביל קול היוצא על בליעתם. (ע. תוי"ט)
- א"נ** היה מסופק אם באלו אם באחרים. **א"נ** היה סבור שנבראת לבלוע המתים כמו במצרים אבל לבלוע חיים לא. (מושב זקנים)
- א"נ** כל דבר חדש שלא היה עד עתה נקרא בריאה והיא לשון חידוש ולא דבר הנברא יש מאין, מפני שלא היה בעולם עד כאן ולא נברא שאירע לאדם כך. (חזקוני, בכור שור). **א"נ** מלת יברא היא עתיד במקום עבר וכאילו נאמר ואם בריאה ברא ה' כוונת משה רבינו לבריאת העולם. (אברבנאל)
- ה. המן הרשע - לקח אוצרות מלכי יהודה. וכיון שרָאָה הַמֶּלֶךְ אֶת עֶשְׂרוֹ וְעֶשְׂרֵת בָּנָיו לִפְנֵי שָׂרִים, עָמַד וְגִדְלוֹ וְרוֹמְמוֹ, הִדָּא הוּא דְכִתְיָב אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִדְלוֹ הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ אֶת הַמֶּן בֶּן הַמֶּדְתָּא הָאֲגָגִי וַיִּנְשְׂאָהוּ, וְצָנָה הַמֶּלֶךְ שִׁיְהוּ פּוֹרְעִים וּמְשַׁתְּחִיּוּם לוֹ, מִה עֲשֶׂה הַמֶּן, עֲשֶׂה לוֹ צֶלֶם מְרַקֵּם עַל בְּגָדָיו וְעַל לְבוֹ, וְכָל מִי שֶׁהִיָּה מְשַׁתְּחִיָּה לְהַמֶּן הִיָּה מְשַׁתְּחִיָּה לְעַבּוּדָת פּוֹכְבִים. (מדרש אסתר רבה פ"ז ה) ואיתא במדרש (שוח"ט תהלים כב) לג' חלקים נחלק ממונו של המן שליש למרדכי ואסתר, שליש לעמלי תורה ושליש לבנין ביהמ"ק.
- ו. וְיָקָם מִשֶּׁה וַיִּלְךָ אֶל דָּתוֹ וַאֲבִירָם (טו כה) וכל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר וְלֹא יְהִיָּה קְקָרְחַ וְכַעֲדָתוֹ. (סנהדרין קי).
- ז. זכר וזיכרון שלא יהא להם בעולם, שלא יאמרו זה השור של דתן זה הבגד של אבירם. (לקח טוב) **א"נ** שלא יזכו הרשעים הללו שהצדיקים ייהנו מעמלם. לפי שדרשו חז"ל (ספרי רפ"ג) נפלה סלע מידו ומצאה עני ונתפרנס בה הוא מתברך עליה. (ספורנו) **א"נ** משום שהוא כדן עיר נידחת שכל רכושה נאבד. (משך חכמה) **א"נ** משום שממונם גרם להם להתגאות לפיכך אבד ממונם. (פנים יפות)
- ח. חשובה וכשירה האישה כמו אשת און בן פלת מותר לילך בעצתה, אם הולך אחר עצת אישה סתם נופל בגיהנם. (מאה שערים שער עח)
- ט. טריפה נעשה הבן או מת קודם שעברו עליו שלושים יום, אם האב הקדים את דמי הפדיון חייב הכהן להחזירם לאב. (שוי"ע י"ד ש"ה יב)
- ט. טעם של פרה אדומה השיג, לפי שהיה קורח במדרגה גבוהה מאוד, והקב"ה אמר למשה לך אני מגלה טעמה אבל לאחרים חוקה. לפיכך הרהיב בנפשו עוז לחלוק על משה רבינו (ישמח משה עה"ת). וכתב האריז"ל שלעתיד לבוא יתעלה קרח למעלה, צְדִיק בְּתַמָּר וְפָרַח (תהלים צב יג) ס"ת קרח. (פרי עץ החיים)
- י. ידע משה רבינו מה בליבו של האדם והיה דן בלא עדים. אמר משה לא חייבתי את הזכאי ולא זיכיתי את החייב (במד"ר יח) (חכם צבי) לפי שמשה רבינו שקול כנגד כל ישראל (מכילתא) ונחשב כדין מומחה, ומדובר בדיני ממונות ולא בדיני נפשות.
- כ. כִּי לֹא תִטֵּשׁ יְהוָה אֶת עַמּוֹ (שמואל א יב כב), כִּי לֹא תִטֵּשׁ יְהוָה עַמּוֹ (תהלים צד יד)
- ל. לאו הניתק לעשה הוא. דכתיב בפרשתנו **מַבְל** מִתְּנִיתֶיכֶם תְּרִימוּ אֶת פֶּל תְּרוּמַת יְהוָה מִכֶּל חֻלְבּוֹ אֶת מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ. (יח כט) ומרבין **מַבְל** ואפילו מביכורים. (תמורה ד)
- מ. מחנות החטאים בתחילה היו 'תשמישי מזבח', לאחר שהקטירו בהם נעשו ציפוי למזבח והעלו אותן בקדושתן, לכלל קדושת 'גופו של מזבח'. (מנחות צט). כתב רבינו אפרים כדי לזכותם להכניסם לעולם הבא כי המזבח מכפר. וכן בפסוק **זָכְרוּן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל** (במדבר יז ה) אותיות **רן זכו**, כלומר ר"ן איש זכו להיכנס במחיצת צדיקים וכי מיתתן היתה כפרתם.
- מ. מכה מפרדה לבנה אינה מתרפאת לעולם (חולין ז). כדי שלא יעזו שום אדם לנסות לגנוב את האוצרות. (מהרש"א סנהדרין קי).
- נ. נמואל – דכתיב וַיִּגְדֵי אֱלִיָּאֵב נְמוּאֵל וְדָתוֹ וַאֲבִירָם הוּא דָתוֹ וַאֲבִירָם קְרוּאֵי [קְרִיאֵי] הַעֲדָה אֲשֶׁר הֵצִי עַל מִשֶּׁה וְעַל אֶהְרֹן בְּעֵדַת קָרַח בְּהַצֵּאתָם עַל יְהוָה. (במדבר כו ט)
- ס. סנהדרין קטנה מכל שבת כ"ג, חוץ משבת לוי שעליהם התרעומת שלו, י"א פעמים כ"ג הם רנ"ג, ג' יותר כי דתן ואבירם ואון בן פלת השלימו המנין. (ובנינו אפרים) **א"נ** משום שרצו להקטיר קטורת, דכתיב בה **מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים** (שמות ל כג) וְקִדְּהָ **חֲמִשׁ מֵאוֹת** (שמות לד כד) קִדְּהָ פ"י שריפת אש רמז ע"י הקטורת ישרפו המעוררים על הכהונה. **ת"ק** קִדְּהָ רמז שהאש תצא מן השמים מהלך ת"ק. (מהלך בין רקיע לרקיע) (מושב זקנים) **א"נ** קרח לקח מכל שבת עשרים ושלושה אנשים, הוסף להם שני סופרי הדיינים שבכל סנהדרין, חוץ משבת יהודה ויוסף שלא לקח מהם משום שקיבלו את הבכורה והנחלה ואין להם מה לערער. הכפל אותם בעשרת השבטים הרי מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות. (תפארת יהונתן)
- ע. עשרה ילדים, בנים ובנות היו לאבירם, ודתן נבלע לבדו. כתב המלבי"ם (תהלים קו טו) בפסוק: **תִּפְתַּח אֶרֶץ וַתַּבְלַע דָּתוֹ וַתִּכַּסַּע עַל עֵדַת אֲבִירָם**. (תהלים קו יז) ודתן נבלע לבדו ואבירם היה לו עדה של בנים ובנות שהם עשרה, ועל זה אמר **וַתִּכַּסַּע עַל עֵדַת אֲבִירָם**. פדיון הבן. כתב הרמ"א (שוי"ע י"ד ש"ה ז) ואין האב יכול לפדות על ידי שליח וגם אין ב"ד פודין אותו בלא האב (ריב"ש סי' קל"א).
- פ. פרסום הנס – של מכת בכורות במצרים, שבכורי ישראל ניצלו, (שמות י"ג טו) כאשר פודים ביום יש יותר פרסום הנס מאשר בלילה (שו"ת יהודה יעלה י"ד סי' רסב). **א"נ** משום שפדיון הבן הושווה למילה, כשם שמילה מצוותה רק ביום אף פדיון הבן ביום (באור הגר"א י"ד סי' שה).
- צ. ציצית – קרח ועדתו כפרו במצוות ציצית לפי שאמרו טלית שכולה תכלת אינה פוטרת עצמה, וארבעה חוטין פוטרין אותה? מן הראוי שינקרו את עיניהם. העיניים כנגד ציצית שנאמר וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ (טו לט)
- ק. קב"ה ומלאך המוות, קב"ה – שיוצא מקדושת הבכורות, ומלאך המוות – שניצל ממות ויכנס לחיים ויראת שמים. (תשובות הגאונים - שערי תשובה סימן מז)
- ר. ראש חודש. (רשב"ם – בבא בתרא עג:)
- ש. שמואל הנביא. (שמואל א יב ג) אפילו השור שהקרבתי לקרבנותיהם ולהתפלל עליהם ולבקש רחמים ולמשוח להם מלך לקחתי משלי. (מושב זקנים)
- ת. **תִּשְׁתַּרְר** = 1500. בפסוק: הַמַּעֲטַ פִּי הַעֲלִיתֵנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ לְהַמִּיתֵנוּ בְּמִדְבָּר כִּי תִשְׁתַּרְר עֲלֵינוּ גַם הַשְּׁתַּרְר. (טו יג)
- ת. תפלת משה הייתה מתקבלת אם היה ממבקש עבור אהרון כהונה ועבור בניו סגני כהונה. והם ביקשו שיתפלל גם עליהם. לכן אמר משה רבינו **כִּי לֹא מַלְבִּי** שאני לא השתדלתי כלל על זה אלא הקב"ה ציווני מעצמו. (טעמא דקרא)

מקורות / חידודן

ד. 'החתם סופר' ע"ת ביאר משום שבערב בין השמשות נברא גם קברו של משה לפיכך העלים זאת הקב"ה ממנו ולכן הסתפק משה לגבי בריאת פי הארץ .

ו. **אמר רב כל המחזיק במחלקת עובר בלאו וכו'**. ראיתי בספר רגל ישרה שכתב וז"ל תמוה דלא מנו בעלי מניני מצות לאו זה עכ"ל ב"ש ולעד"ן עפמ"ש מרן בב"ש בעצמו פ"ק דתמיד דכ"פ אמרו חז"ל עובר בלאו ואפ"ה אינה רק אסמכתא והאריך שם עכ"ל ומוכח מדבריו שהרב באר שבע תמה על מוני המצות וסלקא ליה בתימה ולכן הוא מישב ע"פ דברי הרב עצמו פ"ק דתמיד שכמה זימני אמור רבנן עובר על לאו והוא אסמכתא וא"כ ה"ה הכא נמי. ותימה עליו כי זה לשון הרב באר שבע עצמו כאן כל המחזיק במחלקות עובר בלאו וכו' כל מניני המצות לא מנו לאו זה במנין הלאוין כי ס"ל שאסמכתא בעלמא הוא עכ"ל הרב באר שבע. הרי דהרב באר שבע עצמו לא תמה ולא יישב רק בפשיטות קאמר דכל מוני המצות לא מנאוהו דס"ל דהוא אסמכתא ומאי קאמר. ותו דמאמרו על פי מ"ש בב"ש עצמו משמע דמדברי הרב ב"ש שם פ"ק דתמיד נתישב לו זה. והרי הרב ב"ש שם פ"ק דתמיד בשיליהו פרקין בסוף דבריו כתב וכן הא דאמרינן פרק חלק כל המחזיק במחלקת וכו' נמי אסמכתא בעלמא ע"ש ונמצא דשם נמי אתיא זכירה להא דידן והרב ב"ש עצמו דיבר מזה דשמעתין. וכו (פתח עיניים – סנהדרין קי).

ח. **אמר ליה [לו] רב פפא לאביי: והא אמרי אינשי [והרי אומרים אנשים] כפתגם מקובל: אם איתתך גוצא [אשתך נמוכה] — גחין ותלחוש [גחון ולחש] לה והתייעץ עמה, משמע שראוי ללכת בעצת אשתו! ומשייכים: לא קשיא [אינו קשה] — הא במילי דעלמא [זה בענייני העולם] אין ראוי לשמוע בעצתה, והא במילי דביתא [וזה בענייני הבית] כדאי להתיעץ עמה. לישנא אחרת: [לשון אחרת]: הא במילי דשמיא [זה בענייני שמים] אין ללכת בעצתה, והא במילי דעלמא [וזה בענייני העולם] ראוי להתיעץ איתה. (בבא מציעא נט).**

אתתך גוצא, גחין ותלחוש לה. הא דאמרינן לתוש מפני כי גנאי לאיש שיקח עצה מאשתו בפומבי לכך אמרו לו לתוש לה בקשת העצה ואז ודאי גם היא תשיב לך בלחישתה ולכן לא אמרו לו גחין ושמע דבריה או ושמע עצתה.

ואומרם **אתתך גוצא** נראה לי בס"ד דרך דרש דידוע הקושיא דמקשים בקריא דפסוק אחד אומר **מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב** (משלי יח, כב) ופסוק אחד אומר **ומוֹצֵא מֵרַמְתָּ מִן־אֵת הָאִשָּׁה** (קהלת ז, כו) ומתמצים דהאשה צריכה להיות נכנעת לבעלה שלא תחשוב עצמה שוה אליו במעלה אלא תחשיב היא חצי בעלה במעלה דאם תחשוב עצמה בהשוואה עמו הרי זו מרה כלענה דלכך הקדוש ברוך הוא הטיל יו"ד באיש וה"א באשה שהיא חצי מספר היו"ד להורות לצריך שתחשוב עצמה חצי בעלה במעלה אבל אשה רעה שתחשוב עצמה בהשוואה אינה רואה עצמה בשם 'אשה' אלא האשה בתוספת ה' כדי להשלים חסרונה להיות שוה עם בעלה שיש לו אות יוד ושני ההי"ן הם מספר יו"ד ולזה אמר ומוֹצֵא מֵרַמְתָּ אֵת הָאִשָּׁה בתוספת ה' שמשוה עצמה עם בעלה הנה זאת היא מר ממות אבל על הרואה עצמה בשם אשה עליה נאמר **מָצָא אִשָּׁה** דייקא מצא טוב.

ובזה פרשתי בס"ד מאמר התנא **וְאֵל תִּרְבֶּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה** (משנה אבות א, ה) דהיינו עם הרואה עצמה בשם האשה שתשוה עצמה עמך אל תרבה שיחה לבקש ממנה עיצה במילי דביתא אלא התרחק ממנה ולזה אמר **אתתך גוצא** שרואה עצמה היא חצי שלך במעלה ואינה משווה עצמה עמך זו היא אשה טובה **גחין ותלחוש לה** לקבל ממנה עיצה דעליה נאמר מצא אשה מצא טוב. (בן יהוידע שם)

מ. **עֲשֶׂרָה דְּרָרִים נִבְרָאוּ בְּעֶרְבַּ שֶׁבֶת בֵּין הַשְּׁמֵשׁוֹת.** נראה לי בס"ד טעם שנבראו עֲשֶׂרָה בֵּין הַשְּׁמֵשׁוֹת לרמוז כי השבת שהוא מעין עולם הבא שנבראת באות יו"ד שמספרה עשרה צריך לקדשו מן בין השמשות ולא עד חשיכה.

גם נרמז בזה כי סוף אלף השישי הנקרא ערב שבת תתעלה הנהגת העולם שהיתה באות וא"ו שתהיה באות יו"ד כי לעתיד תעלה וא"ו דשמה קדישא להיות יו"ד בסוד (זכריה יד, ט) 'הִיְהִי הָ אֶחָד'.

וענין **קברו של משה** רבינו ע"ה נראה שברא כח רוחני שיהיה שורה על מקום קברו בהר העברים ועל ידי אותו כח רוחני הפרוס שם נתעלמה קבורתו כי נקבר על אותו כח הרוחני ולכן לא יוכל אדם לראותו כמו שאי אפשר לאדם לראות מלאך רוחני. וכן הוא ענין המערה שעמדו בה משה רבינו ע"ה ואליהו זכור לטוב שברא לה כח רוחני להיות פרוס בתוכה על פני כולה כדי שתוכל המערה לקבל אור כבוד שכינתו יתברך שעבר בתוכה.

וכן **פתיחת פי האתון** שברא לה כח הדיבור שתוכל הבהמה להכילו כדי שתדבר בו וכן **פתיחת פי הארץ** שברא לה כח המושך שתמשוך את קרח ועדתו ונכסיהם וגם אותם השאולים ביד אחרים.

והא דהקדים **קברו של משה** רבינו ע"ה ל'**מערה שעמד בה**'? נראה לי בס"ד שינה להזכיר המאוחר כדי ללמדנו כמו שעמד משה רבינו ע"ה בתוך המערה חי כן הוא בתוך קברו עומד חי.

והא דהקדים **פתיחת פי האתון** ל'**פתיחת פי הארץ**' שהיתה קודם? נראה לי בס"ד דנקיט לפי סדר המעלה דהאתון הוא בעל חי שהוא למעלה מן הצומח והצומח הוא למעלה מן הדומם שהוא הארץ.

ומה שאמרו **אף מקלו של אהרן** הכוונה שברא כח רוחני אשר נתלבש במקל ועל ידי כך נעשה כמו עץ נטוע והוציא שקדים ופרחים. (בן יהוידע פסחים נד.)

ר. איתא בגמרא **ואמר רבה בר בר חנה: זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא** [פעם אחת היינו הולכים במדבר], **ואיתלוי בהדן ההוא טייעא** [ונתלווה עמנו ערבי אחד] **אמר לי אותו ערבי: תא אחוי [בוא ואראה] לך את מתי מדבר, בני ישראל יוצאי מצרים, שמתו בשעתם במדבר. אזלי, חזיתניהו [הלכתי, ראיתי אותם] ודמו כמאן דמיבסמי [ונראים היו כמו שמשתכרים] וכו'. ועוד אמר לי אותו ערבי: תא אחוי [בוא ואראה] לך את בלועי [הנבלעים] באדמה בחטא קרח. חזאי תרי ביזעי והו קא מפקי קוטרא [ראיתי שני בקעים באדמה שהיו מוציאים עשן]. שקל גבבא דעמרא ואמשינה במיא [לקח אותו ערבי גיזת צמר וטבל אותה במים] ודעציתה בראשה דרומחא ועייליה התם [ונעץ אותה בראשו של רומח והכניס אותו לשם], וכי אפיק, הוה איתרחי איתרוכי [וכאשר הוציא אותו היה הצמר חרוך]. אמר לי: אצית מאי שמעת [הקשב מה אתה שומע], ושמעית דהו אמרין [ושמעתי שהיו אומרים]: "משה ותורתו אמת והן עצמם בדאין" (שקרנים) ". אמר לי: כל תלתין יומי [שלושים יום] מהדר להו [מחזיר אותם] הגיהנם להכא [לכאן] כבשר המתבשל בקלחת (סיר) שהמים שבתוכה רותחים ומטלטלים את הבשר ממקום למקום, ואמרי הכי [ואומרים כך]: "משה ותורתו אמת והן בדאין".**

כתב הרשב"ם - כל תלתין יומין - כל ראש חדש.

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת

התשובות אינם להלכה למעשה

לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

לקבלת העלון במייל נא לפנות לכתובת ramnadlan018@gmail.com

הערות והארות יתקבלו בברכה